

*С. В. Філоненко,
аспірантка відділення організації виробництва та земельних відносин
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України,
м. Київ, Україна*

РЕАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РАЦІОНАЛЬНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Раціональне використання та охорона природних ресурсів є важливою природничо-економічною проблемою. Сталий розвиток країни повинен забезпечуватися балансом між розв'язанням соціально-економічних проблем і збереженням навколишнього середовища, зокрема землі [4, с.17]. Для забезпечення заходів, які складають систему раціонального використання і охорони земель, землевласники і землекористувачі зобов'язані ефективно використовувати землю відповідно до цільового призначення згідно з проектами, підвищувати родючість ґрунтів, застосовувати природоохоронні технології виробництва, не допускати погіршення екологічної обстановки на території в результаті своєї господарської діяльності [2, с.333]. Сучасне використання земельних ресурсів не завжди відповідає параметрам раціонального природокористування. Як наслідок, погіршуються фізичні і хімічні властивості ґрунтів, в ряді областей зростають площі земель, забруднених атмосферними викидами і стічними водами, хімічними речовинами і радіонуклідами, змитих і дефляційнонебезпечних земель, великі площі займають кислі, засолені і солонцюваті ґрунти. Тим більше прикро, що з року в рік зменшуються обсяги робіт по поліпшенню складу ґрунтів.

Організаційно-економічний механізм раціонального сільськогосподарського землекористування має ґрунтуватися на таких принципах: пріоритет організаційної складової над економічною, організаційних критеріїв, показників і вимог над економічними; інтеграція організаційного й економічного підходів до розвитку та розміщення агропромислового виробництва, визначення напрямів і способів його інтенсифікації; раціональне поєднання галузевого та територіального землекористування, перенесення центру ваги й відповідальності за розв'язання ресурсно-екологічних проблем на землекористувачів і забруднювачів, місцеві органи державної влади й управління; ефективне використання ринкових і державних економічних інструментів та адміністративних важелів регулювання організаційно-економічних відносин у землекористуванні, систем і методів агроприродокористування та природоохорони в АПК [17].

Держава забезпечує запровадження організаційно-економічного механізму через: розробку нормативно-правових актів щодо досягнення економічної стабільності у взаємодії суспільства; реалізацію загальнонаціональних програм переходу сільськогосподарського землекористування на принципи організаційно-економічного механізму; визначення основних напрямів подальшого розвитку землекористування; здійснення інвестиційної діяльності, спрямованої на подальшу екологізацію виробництва.

На регіональному рівні організаційно-економічний механізм передбачає: формування регіонального організаційно-економічного механізму землекористування з урахуванням місцевих ґрунтово-кліматичних особливостей та регіональної спеціалізації; розробку регіональних, місцевих програм, територіальних систем ведення раціонального землекористування.

На місцевому рівні передбачається: створення ефективного механізму фінансування місцевих програм щодо охорони земель й підвищення родючості ґрунтів; удосконалення місцевих структур управління з питань сільськогосподарського землекористування; посилення ролі місцевих громадських економічних об'єднань і місцевих жителів; поглиблення відповідальності місцевих органів влади за ухиляння від розв'язання локальних організаційно-економічних проблем [3, с.63]. Перспективи запровадження раціонального землекористування пов'язані з формуванням фінансово-економічного механізму, що створить сприятливі фіскальні та кредитні умови для впровадження перспективних систем обробітку ґрунту, фінансування агротехнічних та агрохімічних робіт, організації сівозміни, інтеграцію сільського та лісового господарства, ефективного використання силових та малопродуктивних земель, зміни пріоритетів господарського використання меліорованих та порушених земель. Раціоналізація сільськогосподарського

використання стане реальністю, коли вона буде пріоритетним напрямом не лише екологічної, а й економічної політики держави.

Управління землекористуванням повинно функціонувати у вигляді єдиної системи, яка була б озброєна механізмом її втілення у реальне життя, оскільки системний підхід допомагає дослідити сферу землекористування як цілісний організм і визначити закономірності її розвитку. Оптимізацію механізму управління землекористуванням потрібно розглядати не через призму показників економічного зростання та оптимізації співвідношення окремих галузей, а на основі інвайронменталістичного світогляду через призму гармонії високого рівня господарської культури, через процес екологічної стабілізації ландшафтів і досягнення за цих умов якісних показників економічного й соціального розвитку землекористування [1, с.64]. Якщо держава не буде контролювати ефективність землекористування, то сільськогосподарські підприємства здійснюватимуть охорону земельних угідь, виходячи з простого порівняння граничних часткових вигоді граничних часткових витрат. Для досягнення ефективності необхідно, щоб граничні суспільні витрати на підвищення родючості ґрунтів були рівними граничним суспільним вигодам.

Отже, реалізація організаційно-економічного механізму раціонального сільськогосподарського землекористування вимагає поєднання на національному рівні державного протекціонізму з ринковими формами на місцевому рівні, а також відмови від технократично-економічного підходу до взаємодії людини, виробництва і природи.

Література: 1. Лазарева О.В. Методичні аспекти формування економіко-екологічного механізму ефективного використання земельних ресурсів. / О.В. Лазарева // Економіка АПК – 2006. - №12 – ст. 62-65. 2. Панченко П.П. Проблема землекористування. / П.П. Панченко, В.А. Шмарчук // Аграрна історія України – Київ. „Знання” – 2000. – ст. 333-337. 3. Русан В. Еколого-економічний механізм раціонального сільськогосподарського землекористування. / В. Русан // Землепорядний вісник – 2004. - №1 - ст. 60-63. 4. Сохнич А.Я. Системна організація ландшафтів – основа раціонального землекористування. / А.Я. Сохнич // Землепорядний вісник – 2000. – №2 – ст. 15-20.

*Шведюк Ю.В.,
аспірантка Інституту екологічної економіки НЛТУ,
м. Львів, Україна*

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ В УМОВАХ МАЛОГО ПОЛІССЯ

Вибір науково обґрунтованих способів відтворення лісів вимагає розгляду основних тенденцій використовуваних і потенційно можливих лісокультурних заходів, їх важливого значення для розвитку лісового господарства в умовах Малого Полісся.

До головних чинників, які зумовлюють актуальність лісовідновлення та лісорозведення належать: реформування галузі лісового господарства на засадах сталого розвитку; зменшення частки природних корінних деревостанів і штучних лісів, подібних до них за складом, формою і структурою; всихання лісових насаджень, збільшення частки малоцінних і похідних деревостанів; зниження продуктивності і біологічної стійкості лісових насаджень; низький санітарний стан лісів, особливо насаджень штучного походження; збільшення площ низькопродуктивних земель, непридатних для ведення с/г.

Сучасні напрями розвитку лісового господарства повинні базуватись на вимогах сталого розвитку, тобто враховувати екологічні, економічні і соціальні цілі при відновленні і створенні лісів. Стале ведення лісового господарства передбачає вибір окремих заходів лісовідновлення: запровадження вибіркового, поступового способу рубань; залишення на зрубках дерев-насіників; проведення лісокультурних робіт зі сприяння появі самосіву головних порід і збереження природного поновлення. Для досягнення основних завдань ведення лісового господарства – підвищення продуктивності та біологічної стійкості лісів – необхідно збільшити приріст деревини на 1 га вкритої лісом площі, підвищити якісні характеристики лісоматеріалів, раціонально використовувати недеревні продукти та інші корисні властивості лісу.

Заходи лісовідновлення і лісорозведення здійснюються з метою [2]: створення лісових насаджень для забезпечення потреб деревиною та іншими продуктами лісу; створення плантацій лісових культур з коротким оборотом рубки; створення водоохоронних і ґрунтозахисних